

**TURUN
YLIOPISTO**
Oikeustieteellinen
tiedekunta

Poliittiset työtaistelut – Suoja ja rajoitukset työmarkkinauudistuksen jälkeen

OT00BE17 Henkilöstöasiat käytännössä

ON-työ

Laatija(t):

Jenni Jantunen

22.12.2025

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

ON-työ

Oppiaine: Työoikeus

Tekijä(t): Jenni Jantunen

Otsikko: Poliittiset työtaistelut – Suoja ja rajoitukset työmarkkinauudistuksen jälkeen

Ohjaaja(t): Johannes Lamminen

Sivumäärä: 23

Päivämäärä: 22.12.2025

Tutkielma käsittelee vuoden 2024 työmarkkinauudistuksen yhteydessä poliittisiin työtaisteluihin kohdistettuja rajoituksia sekä näiden rajoitusten sallittavuutta ja suojaa niin kansainvälisen kuin kansallisen sääntelyn nojalla. Työtaisteluoikeus on laajasti tunnustettu perus- ja ihmisoikeus, mutta poliittisen työtaisteluoikeuden vastaava asema on ollut kyseenalainen, eikä sen ole katsottu kuuluvan työtaisteluoikeuden ydinalueeseen tai nauttivan vahvaa suojaa kansainvälisten sopimusten tulkintojen perusteella. Suomessa poliittisten työtaisteluiden voidaan katsoa nauttivan perusoikeussuojaa, mitä perustelevat niin oikeuskirjallisuus kuin oikeuskäytäntö. Poliittisten työtaisteluiden rajoittamiselle ei kansainvälisesti aseteta korkeita vaatimuksia ja niiden suojan taso on alhainen, mutta kansallisesti poliittiset työtaistelut ovat perusoikeusasemansa puitteissa vahvemman suojan alaisia, mikä tulee ottaa huomioon niitä rajoitettaessa. Uudistuksen mukaiset rajoitukset noudattavat pääasiassa perusoikeuksien rajoitusedellytysten asettamia vaatimuksia, mutta tarkkarajaisuuden, täsmällisyyden ja hyväksyttävyyden sekä oikeasuhtaisuuden kriteerien täyttymistä voidaan kyseenalaistaa. Rajoitukset kaventavat poliittisten työtaisteluiden käyttöalaa, mutta jättävät samalla tilaa tulkinnanvaraisuuksille. Uudistuksen tavoitteiden toteutuminen ja mahdollinen kansainvälisen sääntelykehyksen tarkentuminen ovat mielenkiintoisia lähitulevaisuudessa seurattavia tekijöitä, joiden todennäköisiä vaikutuksia poliittisten työtaisteluiden sääntelyyn ja kehitykseen on vielä toistaiseksi vaikea arvioida.

Avainsanat: poliittinen työtaistelu, työtaisteluoikeus, työrauhavelvollisuus

Sisällys

Poliittiset työtaistelut – Suoja ja rajoitukset työmarkkinauudistuksen jälkeenI	
Lähteet.....	IV
Lyhenteet	VI
1 Johdanto	1
1.1 Poliittiset työtaistelut ja muutokset niiden sääntelyssä.....	1
1.2 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset.....	2
1.3 Tutkimusmetodi ja tutkielman rakenne	3
2 Työtaisteluoikeus perus- ja ihmisoikeutena	5
2.1 Työtaisteluoikeuden suoja kansainvälisissä sopimuksissa.....	5
2.2 Työtaisteluoikeuden suoja Suomen perustuslaissa.....	8
2.3 Poliittisten työtaisteluiden perus- ja ihmisoikeussuoja	9
3 Työrauhavelvollisuus työtaisteluoikeuden rajoittajana.....	12
3.1 Työrauhavelvollisuus Suomessa	12
3.2 Poliittiset työtaistelut ja työrauhavelvollisuus	13
4 Poliittisten työtaisteluiden rajoittaminen.....	15
4.1 Poliittisten työtaisteluiden suoja kansainvälisissä sopimuksissa.....	15
4.2 Poliittisen työtaisteluoikeuden rajoittaminen perusoikeutena	19
5 Johtopäätökset.....	23

Lähteet

Kirjallisuus

- Hirvonen, Ari, Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, Helsinki 2011.
- Hölttä, Kalevi, Toimintaoikeudet ja työtaisteluvapaus. Valtiosääntöoikeudellinen tutkimus poliittisista perusoikeuksista ja työtaisteluvapaudesta perusoikeutena. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 307. Oy Nord Print Ab, Helsinki 2012.
- Lamminen, Johannes, Työtaisteluoikeuden sisältö, rajat ja suoja. Turun yliopiston julkaisuja, SCRIPTA LINGUA FENNICA EDITA, Turku 2020.
- Novitz, Tonya, International and European Protection of the Right to Strike: A Comparative Study of Standards Set by the International Labour Organization, the Council of Europe and the European Union. Oxford University Press 2003.
- Sarkko, Kaarlo, Työrauhavelvollisuudesta. Tutkimus työehtosopimuslain mukaisen työrauhavelvollisuuden asiallisesta ulottuvuudesta. Suomalaisen lakimiesyhdistyksen julkaisuja A-sarja N:o 84. Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1969.
- Viljanen, Veli-Pekka, Perusoikeuksien rajoitusedellytykset. WSOY lakitieto, Helsinki 2001.

Virallislähteet

- HE 309/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.
- HE 12/2024 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.
- HE 14/2025 vp. Hallituksen esitys laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta
- HE 12/2024 vp TyV 13.03.2024. Lainsäädäntöneuvos Niklas Vainio, oikeusministeriö. Asiantuntijalausunto
- HE12/2024 vp PeV 28.03.2024. Professori Tuomas Ojanen. Asiantuntijalausunto.

HE 12/2024 vp PeV 28.03.2024. OTT, VT, yliopisto-opettaja Johannes Lamminen.

Asiantuntijalausunto

International Labour Organisation: ILO Principles Concerning the Right to Strike.

International Labour Review, Vol 137 (1998), No. 4. Edition 2000.

International Labour Organisation: Freedom of Association. Compilation of decisions of the Committee on Freedom of Association. Sixth edition (2018).

International Labour Office, Geneva 2018.

PeVL 1/1998 vp.

PeVL 12/2003 vp.

PeVL 60/2024 vp.

PeVM 25/1994 vp.

Oikeustapaukset

Demir and Baykara v. Turkey (no. 34503/97, annettu 12.11.2008)

Enerji Yapi-Yol Sen v. Turkey (no. 68959/01, annettu 21.4.2009)

TT 2008-32

TT 2013-169

TT 2017-142

TT 2017-143

TT 2017-144

TT 2020-52

Lyhenteet

EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
ESP	Euroopan sosiaalisten perusoikeuksien kirja
EU	Euroopan unioni
ILO	International Labour Organisation
KP-sopimus	Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (SopS 7–8/1976)
PL	Suomen perustuslaki (731/1999)
TSS-sopimus	Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien sopimus (SopS 6/1976)
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 Johdanto

1.1 Poliittiset työtaistelut ja muutokset niiden sääntelyssä

Kuluvalla hallituskaudella pääministeri Petteri Orpon hallitus on toteuttanut lukuisia merkittäviä muutoksia työelämän sääntelyyn osana työmarkkinoiden joustavuuden ja luotettavuuden kehittämistä. Yksi keskeisimmistä ja runsaasti julkista keskustelua herättäneistä työmarkkinauudistuksista on ollut työrauhan parantamiseen työmarkkinoilla tähtäävät muutokset, jotka astuivat voimaan 18.5.2024. Muutoksilla rajoitettiin poliittisia työtaisteluita ja myötätuntotyötaisteluita sekä korotettiin rikotun työrauhan seurauksena tuomittavia hyvityssakkoja.¹ Muutoksilla tavoitellaan vakaampia työmarkkinoita ja parempaa kilpailukykyä sekä lainvastaisten työtaisteluiden ja pitkien poliittisten työtaisteluiden sekä näistä aiheutuvien kohtuuttomien haittojen ja kustannusten vähentymistä.²

Työtaistelun muotona poliittiset työtaistelut ovat erityisiä ja poikkeavia. Tavanomaisesta työmarkkinaosapuoleen kohdistuvasta työtaistelusta poiketen niillä pyritään painostamaan poliittisia elimiä tai poliittista päätöksentekoa, mutta toimenpiteen tosiasialliset vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti työnantajaan. Yhtenä poliittisten työtaisteluiden erityisenä ominaispiirteenä on lisäksi se, etteivät ne riko työehtosopimuslain (436/1946) 8 §:ssä asetettua työrauhavelvollisuutta, joka velvoittaa työehtosopimukseen sidottuja osallisia, yhdistyksiä ja työnantajia välttämään kaikkia työehtosopimukseen kokonaisuudessaan tai osittain kohdistuvia työtaistelutoimenpiteitä. Poliittiset työtaistelut ovatkin työrauhavelvollisuuden ulkopuolella, sillä niillä ei tavoitella muutoksia työehtosopimukseen eivätkä ne ole yhteydessä työehtosopimusneuvotteluihin, vaan tavoitteet ovat työmarkkinaosapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolisissa asioissa.³

Poliittiset työtaistelutoimenpiteet on Suomessa katsottu vakiintuneesti sallituiksi, vaikka niiden varsinainen suoja osana työtaisteluoikeutta on ollut epäselvä. Ennen vuoden 2024 uudistusta poliittisia työtaisteluita ei säännelty erikseen, vaan niiden oikeutus pohjautui pitkälti oikeuskirjallisuudessa tehtyihin mainintoihin ja niissä esitettyihin poliittiset työtaistelut hyväksyviin kannanottoihin. Työtuomioistuimen käytännössä hyväksytyt

¹ HE 12/2024, s. 1.

² HE 12/2024, s. 50

³ Lamminen 2020, s. 190.

poliittisen työtaistelutoimenpiteen edellytyksenä on pidetty poliittisen syyn selkeää erotettavuutta ja sen välitöntä ajallista yhteyttä poliittiseen päätöksentekoon. Toimenpiteiden kesto ei ole olennaisesti vaikuttanut poliittisten työtaisteluiden sallittavuuden arviointiin.⁴

Poliittisten työtaisteluiden oikeustilan selventämiseksi niiden määritelmä ja rajoitukset kirjattiin työriitalakiin (420/1962) ja työehtosopimuslakiin vuoden 2024 uudistuksen yhteydessä. Poliittisella työtaistelulla tarkoitetaan työriitalain 8 b §:n ja työehtosopimuslain 8 b §:n mukaan ”*työtaistelua, jonka tarkoituksena on vaikuttaa ylikansalliseen, valtakunnalliseen, alueelliseen tai paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon*”. Uusien säännösten mukaan työnteisauksina toteutettavat poliittiset lakot saavat kestää enintään 24 tuntia ja muunlaiset poliittiset työtaistelutoimet korkeintaan kaksi viikkoa. Poliittisten työtaisteluiden käyttöä rajattiin lisäksi asettamalla 12 kuukauden aikaraja uuden työtaistelun toimeenpanolle, jos sillä tosiasiallisesti jatketaan aiemmin järjestettyä poliittista työtaistelua samalla tavoitteella. Lisäksi poliittiset työtaistelut asetettiin työriitalain 7 §:n ilmoitusvelvollisuuden alaisiksi. Jatkossa niistä on ilmoitettava asianmukaisesti viimeistään seitsemän vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista.⁵

1.2 Tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimuskysymykset

Uudistuksen mukaiset muutokset rajoittavat oleellisesti aiemmin sääntelemättömän poliittisen työtaistelun hyödyntämistä työtaisteluoikeuden välineenä. Vaikka yleinen työtaisteluoikeus ei ole nimenomaisesti Suomen lainsäädännössä turvattu perusoikeus, liittyy se olennaisesti Suomen perustuslain (731/1999) 13 §:ssä turvattuun yhdistymisvapauteen, minkä myötä on perusteltua katsoa työtaisteluoikeuden nauttivan perusoikeudellista suojaa. Kansallisen perusoikeusasemansa lisäksi työtaisteluoikeutta turvaavat kansainvälisellä tasolla erilaiset sopimukset ja oikeuskäytäntö. Työtaisteluoikeuden ymmärtäminen laajemmin turvattuna perus- ja ihmisoikeutena luo sille vahvaa oikeudellista suojaa ja samalla myös tiukempia rajoitteita oikeutta kaventaville toimille tai kansallisesti poikkeavalle lainsäädännölle. Tämä suoja koskee kuitenkin työtaisteluita yleisesti, minkä vuoksi on tärkeää tarkastella poliittisten

⁴ Lamminen 2020, s. 191.

⁵ Tämä ON-työ on tehty työoikeuden erikoistumisjakson (OT00BE17) seminaarityön Jantunen & Lohko ”*Poliittiset työtaistelut työmarkkinuudistuksen jälkeen*” (2025) pohjalta.

työtaisteluiden perus- ja ihmisoikeudellista asemaa sekä poliittisen työtaisteluoikeuden rajoituksia ja niiden suojaa.

Niin kansallisen kuin kansainvälisenkin lainsäädännön kannalta poliittisten työtaisteluiden turvaaminen perus- ja ihmisoikeusluonteisina työtaisteluina on jossain määrin epäselvää. On kyseenalaista, nauttivatko poliittiset työtaistelut yhtä vahvaa suojaa kuin perinteisemmät työtaisteluoikeuden muodot, vai saavatko ne suojaa tunnustettuna työtaisteluoikeuden muotona kansainvälisen oikeuden näkökulmasta ollenkaan. Tämä tutkielma tarkastelee poliittisten työtaisteluiden oikeudellista asemaa ja poliittisen työtaisteluoikeuden suojan tasoa osana yleistä työtaisteluoikeutta sekä sitä, saavatko niitä koskevat uudistuksen mukaiset rajoitukset kansainvälisoikeudellista ja perustuslain suojaa. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaista suojaa poliittinen työtaisteluoikeus saa osana perus- ja ihmisoikeutena turvattua yleistä työtaisteluoikeutta?
2. Ovatko työmarkkinauudistuksessa poliittisiin työtaisteluihin kohdistetut rajoitukset Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten nojalla sallittuja tai perustuslain rajoitusedellytysten mukaisia?

1.3 Tutkimusmetodi ja tutkielman rakenne

Tutkielman pää tutkimuskohteena ovat poliittiset työtaistelut, etenkin työntekijöiden työnsesauksina toteutettavat poliittiset lakot, niiden suoja ja niihin kohdistettavat rajoitukset, joita tarkastellaan kansallisen ja kansainvälisen oikeuden näkökulmista. Tutkielma hyödyntää oikeustieteelle keskeisenä tutkimusmenetelmänä lainoppia eli oikeusdogmatiikkaa. Lainoppi tutkii voimassa olevaa oikeutta, tulkitsee ja systematisoi sitä sekä etsii sen merkitystä laista ja muista oikeuslähteistä, kuten esitöistä sekä kansainvälisten ja kansallisten tuomioistuinten ratkaisuksista.⁶

Tutkielman alussa havainnollistetaan yleisen työtaisteluoikeuden asemaa perus- ja ihmisoikeutena, jota ei nimenomaisesti turvata lainsäädännöllä, mutta joka voidaan johtaa yhdistymisvapautta ja kollektiivisen sopimisen oikeutta turvaavista säännöksistä.

Työtaisteluoikeuden rakentumista tarkastellaan niin erilaisissa kansainvälisissä lähteissä kuin kansallisessa lainsäädännössämme. Työtaisteluoikeuden perus- ja ihmisoikeusaseman

⁶ Hirvonen 2011, s. 23.

tarkastelun tarkoituksena on havainnollistaa työtaisteluiden nauttiman suojan korkeaa tasoa, millä on merkitystä myös poliittisten työtaisteluiden vastaavan suojan arvioinnissa. Yleisen työtaisteluoikeuden suojan lähtökohtien pohjalta tutkitaankin kansainvälisten ja kansallisten velvoitteiden tarjoaman suojan soveltumista nimenomaan poliittisiin työtaisteluihin sekä esitetään tätä suojaa koskevia perusteita, jotka puoltavat poliittisten työtaisteluiden perusoikeusluonteen tunnustamista vähintään kansallisesti. Lisäksi tarkastellaan työrauhavelvollisuuden merkitystä työtaisteluoikeudelle sekä sen soveltamisalan laajuutta ja vaikutuksia poliittisten työtaisteluiden sallittavuuden arvioinnissa.

Luku 4 käsittelee poliittisten työtaisteluiden rajoittamista ja rajoitusten oikeasuhtaisuutta. Tarkoituksena on tutkia rajoittamista oikeuttavia perusteita sekä rajoittamisen sallittavuutta ja sille kansainvälisesti asetettavia reunaehtoja, minkä jälkeen rajoittamisen edellytyksiä tutkitaan tarkemmin kansallisesti. Rajoittamisen lähtökohtia tarkastellaan työmarkkinauudistuksen mukaisten poliittisia työtaisteluita koskevien muutosten näkökulmasta ja arvioidaan nimenomaan näiden rajoitusten oikeutusta ja perusteita.

Johtopäätöksissä tutkielman havainnot työmarkkinauudistuksen vaikutuksista poliittisiin työtaisteluihin sekä niiden suojan tasoon ja rajoittamiseen on koottu yhteen sekä pohdittu niiden tarkoituksenmukaisuutta ja oikeutusta. Myös mahdollisia tulevaisuudennäkymiä poliittisten työtaisteluiden sääntelyssä ja niiden sallittavuudessa sekä asemassa osana työtaisteluoikeuden toiminta-alaa sivutaan tutkielman lopussa.

2 Työtaisteluoikeus perus- ja ihmisoikeutena

2.1 Työtaisteluoikeuden suoja kansainvälisissä sopimuksissa

Työtaisteluoikeus on usean Suomea sitovan kansainvälisen sääntelykokonaisuuden rakentama ja turvaama oikeus. Niin kansallisessa lainsäädännössä kuin kansainvälisellä tasolla työtaisteluoikeus liitetään vahvasti yhdistymisvapauden ja kollektiivisen sopimisen oikeuden alle, eikä sitä välttämättä ole nimenomaisesti turvattu, vaan suoja on johdettavissa edellä mainituista oikeuksista ja saa lisäksi tukea tulkintakäytännöistä.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948) luo pohjan yhdistymisvapautta koskevalle sääntelylle, jota turvataan julistuksen 20 ja 23 artikloissa. Myös YK:n yleissopimuksista, KP- ja TSS-sopimuksesta, löytyvät ammatillista yhdistymisvapautta ja lakko-oikeutta koskevat maininnat. KP-sopimuksen 22 artiklassa turvataan *“oikeus yhdistymisvapauteen muiden kanssa, mikä käsittää myös oikeuden muodostaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa suojelemiseksi”*. TSS-sopimuksen 8 artiklan 1. d) kohdassa taas on lisäksi erillinen maininta lakko-oikeudesta.

YK:n alaisen ILO:n sopimuksia voidaan järjestön työelämää käsittelevän ja kehittävän erityisluonteen vuoksi pitää jopa merkittävimpinä yhdistymisvapautta ja työtaisteluoikeutta määrittävinä oikeuslähteinä.⁷ ILO:n kolmikantainen järjestelmä, jossa valtioiden edustajien lisäksi työnantaja- ja työntekijäpuolen edustajilla on tasavertainen vaikutusmahdollisuus järjestön työhön ja sopimusten laadintaan liittyvissä prosesseissa⁸, lisää järjestön toiminnan legitimitettiin ottaessaan huomioon nämä eri vaikuttajien näkökulmat. ILO:n sopimukset 87⁹ ja 98¹⁰ käsittelevät yhdistymisvapautta sekä kollektiivista neuvottelu-oikeutta ja ovat laajan ratifiointitasonsa ansiosta nousseet ILO:n keskeisimmiksi työelämän perus- ja ihmisoikeussopimuksiksi.¹¹ Niiden työtaisteluoikeuden suoja rakentuu valvontaelinten¹²

⁷ Lamminen 2020, s. 45.

⁸ Lamminen 2020, s. 46. Novitz 2003, s. 107.

⁹ C087 – Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948.

¹⁰ C098 – Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949.

¹¹ Novitz 2003, s. 110.

¹² ILO:n valvontajärjestelmässä valvontaa suorittavilla komiteoilla on keskeinen rooli sopimusten tulkinnan ohjaajina. Asiantuntijakomiteaan (The Committee of Experts on the Application of Conventions and Recommendations) kuuluu 20 puolueetonta työlainsäädännön asiantuntijaa, jotka valvovat sopimusten

tulkintakäytännölle, jossa lakko-oikeuden käyttämiselle on asetettu yleisiä periaatteita, jotka hahmottavat sen suojaa ja toiminta-alaa.¹³ Niistä selviää, että sopimusten on tarkoitus suojata ja säännellä myös työtaisteluoikeutta, vaikka sen käsitettä ei ole sopimuksissa mainittu. ILO:lta ei löydykään varsinaista työtaistelu- tai lakko-oikeuteen systemaattisesti keskittyvää sopimusta, joka nimenomaisesti velvoittaisi valtioita aktiivisesti suojaamaan näitä oikeuksia¹⁴, mutta valvontakäytäntöjen ja periaatteiden mukaisesti järjestelmä tunnustaa oikeuden rauhanomaisten työtaistelujen toimeenpanolle yhdistymisvapauden sallimissa rajoissa sekä näihin toimenpiteisiin osallistuvien työntekijöiden suojan.¹⁵

Euroopan tasolla Euroopan ihmisoikeussopimus (1950) suojaa yhdistymisvapautta 11 artiklassaan, jonka mukaan *“Jokaisella on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen, mikä käsittää myös oikeuden perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa turvaamiseksi.”* Työtaisteluoikeutta ei artiklassa mainita, vaan yhdistymisvapauden soveltamisalan hahmottuminen ja vaiheittainen laajeneva kehitys on ollut EIT:n oikeuskäytännön varassa.¹⁶ 2000-luvulla antamiensa ratkaisujen perusteella EIT on kehittänyt 11 artiklan tulkintojaan kansainväliset sopimukset ja niiden valvontakäytännön huomioivaan suuntaan ja katsonut artiklan alaan olennaisesti kuuluvaksi kollektiivisen neuvottelu-oikeuden¹⁷ sekä vahvistanut työtaisteluoikeuden suojaa 11 artiklan alla¹⁸, mutta jättänyt työtaisteluoikeuden sekä lakko-oikeuden kuitenkin lopulta artiklan olennaisen sisällön ulkopuolelle. Ratkaisu *Demir* on ollut alkusysäys kansainvälisiä sopimuksia korostavalle tulkintametodille ja EIT:n käytännössä erityisesti ILO:n sopimusten merkitystä on tuotu

toimeenpanoa ja laativat vuosittaisen julkaisun sopimusten soveltamisesta valtioiden suorittaman raportointimenettelyn pohjalta. Valvontajärjestelmää täydentää kolmikantainen yhdistymisvapauskomitea (Committee on Freedom of Association), jonka tehtävänä on tutkia yhdistymisvapauden kohdistuvia valtioiden rikkomuksia. Kummankin komitean kannanotot ja raportit muodostavat yhdessä yhtenäisen kokonaisuuden, joka ilmentää ILO:n tulkintalinjaa ja sen sopimusten soveltamiskäytäntöä. Lisäksi vuosittainen työkonferenssi vahvistaa ILO:n yleiset linjaukset ja asettaa kansainväliset työelämän normit sekä toimii ajankohtaisten työelämään liittyvien kysymysten keskustelufoorumina.

¹³ ILO Compilation of decisions of the Committee on Freedom of Association 2018, s. 143–144.

¹⁴ Novitz 2003, s. 95.

¹⁵ Lamminen 2020, s. 52.

¹⁶ Lamminen 2020, s. 67.

¹⁷ Ks. *Demir and Bayakara v. Turkey* (no. 34503/97, annettu 12.11.2008)

¹⁸ Ks. *Enerji Yapi-Yol Sen v. Turkey* (no. 68959/01, annettu 21.4.2009)

korostetusti esille, mutta 11 artiklan todellinen soveltamisala ja suojan laajuus ei ole työtaisteluiden osalta tarkkarajainen.

EIS:n lisäksi Euroopan sosiaalinen peruskirja (1996) käsittelee 6 artiklassaan kollektiivista neuvotteluoikeutta, jonka osana tunnustetaan artiklan 4. kohdassa työntekijöiden ja työnantajien oikeus ryhtyä yhteistoimiin, kuten lakkoon, eturistiriitatilanteessa. Tätä yhteistoimia koskevaa säännöstä voidaan pitää työtaisteluoikeuden tunnustavana kohtana, jossa lakot ovat vain yksi esimerkki hyödynnettävissä olevista työtaistelun muodoista.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2000) 12 artikla turvaa kokoontumis- ja yhdistymisvapautta ”— erityisesti poliittisessa, ammattiyhdistys- ja yhteiskunnallisessa toiminnassa, mihin sisältyy, että jokaisella on oikeus perustaa yhdessä muiden kanssa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi”. Tätä oikeutta vahvistetaan edelleen artiklassa 28, joka turvaa nimenomaisesti neuvotteluoikeutta ja oikeutta työtaistelutoimiin: *“Työntekijöillä ja työnantajilla tai näiden järjestöillä on — oikeus asianmukaisilla tasoilla neuvotella ja tehdä työ- ja virkaehtosopimuksia sekä oikeus ryhtyä eturistiriitatilanteissa etujensa puolustamiseksi työtaistelutoimiin, lakko mukaan lukien.”*

Työtaisteluoikeuden suojan määrittelyssä kansainvälisellä tasolla asetetut standardit luovat pohjan tämän oikeuden ydinalueen tunnistamiselle. Yhtenäisen viitekehyksen luominen kansainvälisesti mahdollistaa kansallisten lakien täsmällisyyden ja riittävyys arvioinnin. Työelämää koskevan sääntelyn erityisluonteen vuoksi kansallisille lainsäätäjille tulisi kuitenkin tarjota mahdollisuus harkintaan, jonka puitteissa perinteiset kansalliset työelämän ominaispiirteet voidaan ottaa huomioon, eikä valtioiden lainsäädäntöjen oleteta kehittyvän työoikeuden alalla täysin identtisiksi.¹⁹ Kansainvälisten sopimusten välillä työtaistelun asemasta ja määrittelystä ei kuitenkaan vallitse täysin yhtenäistä käsitystä, vaan sopimusten keskinäiset eroavaisuudet nousevat esiin seurauksena sopimusten erilaisista alkuperistä ja niiden laadintaan vaikuttaneista seikoista²⁰ sekä tulkintakäytäntöjen korostuneesta merkityksestä. On selvää, että työtaisteluoikeuden tärkeys on näissä sopimuksissa tunnustettu, mutta sen yhtenäinen suoja kärsii säännösten keskinäisistä määritelmällisistä eroavaisuuksista

¹⁹ Novitz 2003, s. 27.

²⁰ Novitz 2003, s. 1.

ja suojan tason vaihtelusta, mikä haastaa näiden sopimusten soveltamista kansallisessa sääntelykehyksessä ja jättää harkintamarginaalin suhteellisen avoimeksi.

2.2 Työtaisteluoikeuden suoja Suomen perustuslaissa

Vuoden 1995 perusoikeusuudistus paransi merkittävästi työtaisteluoikeuden asemaa ja suojaa Suomessa.²¹ Tärkeimpänä toimenä tämän aseman parantamiseksi työtaisteluoikeus liitettiin osaksi perustuslain turvaamaa yhdistymisvapautta, vaikka varsinainen työtaisteluoikeuden käsite ei säännöksestä löydykään. Lain esitöiden kannanotoista selviää kuitenkin tarkoitus sen sisällyttämisestä osaksi perusoikeudellista ammatillista yhdistymisvapautta, jota on tulkittava erityissäännöksenä, johon sisältyvät samat oikeudet kuin yhdistymisvapauteen.²² Nykyisin työtaisteluoikeus on katsottu osaksi PL 13 §:n 2 momenttia ja sen turvaamaa ammatillista yhdistymisvapautta: *“Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.”*

Hallituksen esityksen perusteluissa korostetaan ammattiyhdistystoimintaan tai työtaisteluun osallistuvien suoja osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä seuraavia haitallisia vaikutuksia vastaan ja mainitaan erikseen, ettei tällainen toiminta ole työstä erottamiseen tai erilaiseen kohteluun oikeuttava peruste.²³ Lausuma on yksi tärkeimmistä tekijöistä, joiden ansiosta työtaisteluoikeuden suoja on saavuttanut nykyisen korkean ja vakiintuneen tasonsa. Työtaisteluiden perusoikeusasemaa tukee edelleen perustuslakivaliokunnan kannanotoissa vakiintunut tulkintalinja, jossa työtaisteluoikeus liitetään PL 13 §:n 2 momenttiin.²⁴ Lisäksi tätä asemaa vahvistavat edellä käsitellyt kansainväliset sopimukset, jotka on niin ikään huomioitu perustuslakivaliokunnan toimesta työtaisteluoikeuden suoja koskevilla kysymyksissä²⁵. Yhdistettynä PL 22 §:n mukaiseen ihmisoikeusmyönteiseen tulkintaan nämä tekijät turvaavat työtaisteluoikeutta ja sen suoja osana yhdistymisvapauden perusoikeutta.

²¹ Lamminen 2020, s. 173.

²² HE 309/1993 vp, s. 60–61.

²³ HE 309/1993 vp, s. 61.

²⁴ Ks. PeVL 1/1998 vp, PeVL 12/2003 vp, PeVL 15/2007 vp.

²⁵ PeVL 60/2024 vp.

2.3 Poliittisten työtaisteluiden perus- ja ihmisoikeussuoja

Kansainväliset velvoitteet ja Suomen perustuslaki tunnustavat työtaisteluoikeuden perus- ja ihmisoikeutena. Poliittisten työtaisteluiden sijoittuminen työtaisteluoikeuden rajapintaan asettaa kuitenkin niiden oikeudellisen aseman ja suojan tason kyseenalaiseksi. Suomessa poliittisten työtaisteluiden kuuluminen yhdistymisvapauden turvaaman työtaisteluoikeuden piiriin on ollut epäselvää, eikä rajausta ole kansainvälisestikään yksiselitteinen.

Kansainvälisistä sopimuksista ei löydy yhtenäistä linjaa poliittisten työtaisteluiden asemasta yhdistymisvapauden kuuluvana osana. ILO:n sopimusten 87 ja 98 tulkintakäytännössä luonteeltaan täysin poliittisia työtaisteluita ei ole katsottu sopimusten soveltamisalaan kuuluviksi. Työtaisteluiden luonteen arviointi aiheuttaa kuitenkin rajanvedollisia haasteita, sillä osittain poliittisluonteiset työtaistelut on ILO:n järjestelmässä tulkittu laillisiksi.²⁶ ESP:n 6 artiklan tunnustus lakko-oikeudesta ei myöskään ulotu suoraan poliittisiin lakkoihin, sillä ne katsotaan kollektiivisen neuvottelu-oikeuden turvaamiseen soveltumattomiksi, mutta niiden määrittely on tämänkin sopimuksen tulkinnan osalta epäselvä.²⁷ Unionin perusoikeuskirjassa työtaistelutoimiin ryhtyminen 28 artiklan nojalla taas on sidottu eturistiriitatilanteisiin, joiden ulkopuolelle poliittiset työtaistelut lähtökohtaisesti kuuluvat, jolloin ainakaan sananmukaisesti perusoikeuskirjakaan ei suoraan tunnusta poliittista työtaisteluoikeutta.

Kansallinen lainsäädäntömme nojaa työtaisteluoikeuden määrittämisessä kansainvälisiin velvoitteisiin, joiden asettaman vähimmäissuojan taso on turvattava. Pelkän poliittisen työtaistelun käsitteen määrittely on kansainvälisesti avoin, eikä yhtenäistä linjaa sen nauttiman perus- ja ihmisoikeussuojan tasosta ole hahmotettu, jolloin näiden velvoitteiden ei voida katsoa ainakaan parantavan poliittisten työtaisteluiden asemaa tai asettavan korkeita edellytyksiä niiden vähimmäissuojalle. Suoja on vahvimmillaan ILO:n järjestelmässä, joka tunnistaa poliittisluonteiset työtaistelut sallituiksi, mikäli niillä turvataan työntekijöiden taloudellisia ja sosiaalisia etuja työsuhteissa. Suomessa tällaista erottelua poliittisten ja poliittisluonteisten työtaisteluiden välillä ei tehdä. Vähimmäistaso poliittisten työtaisteluiden suojassa on asetettu kansainvälisesti suhteellisen alais tai jopa olemattomaksi, jos kyseessä ovat täysin poliittisiin päämääriin suunnatut toimet. Tämä kansainvälisessä tulkintakäytännössä vallitseva epäselvä käsitys vaikuttaa poliittisten lakkojen perus- ja

²⁶ ILO Principles Concerning the Right to Strike 2000, s. 15.

²⁷ Lamminen 2020, s. 82.

ihmisoikeussuojan arviointiin sekä rajoittamiseen kansallisesti, mikä taas tarkoittaa, että harkintavalta poliittisten työtaisteluiden suojan rajoittamisessa on kansallisesti laaja ja mahdollistaa erilaisia käytäntöjä valtioiden välillä.

Vaikka poliittisille työtaisteluille ei kansainvälisesti myönnetä perus- ja ihmisoikeussuojaa, voi suojan taso olla kansallisesti korkeampi. Jo lähtökohtaisesti työtaisteluoikeus työmarkkinoiden edunvalvonnan ja politiikan välineenä on katsottava demokraattisen oikeusvaltion toimintaperiaatteisiin kuuluvaksi vapaudeksi, joka luo työmarkkinoiden neuvottelujärjestelmälle ja yksilön poliittisille perusoikeuksille vaadittavan pohjan²⁸, johon on syytä lukea myös poliittiset työtaistelut. Vaikka käsitteenä poliittisilla lakoilla on usein negatiivinen kaiku ja niitä saatetaan pitää vahingollisina demokraattisissa prosesseissa²⁹, voidaan niidenkin työtaisteluoikeuden pohjimmaisten tarkoitusten, eli työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksien turvaamisen ja neuvotteluasemien lähtökohtaisen epätasapainon vähentämisen, mukaisesti katsoa kuitenkin tasapainottavan työntekijöiden yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia suhteessa työnantajien ja suurten pääomayhtiöiden mahdollisuuksiin vaikuttaa toiminnallaan poliittiseen päätöksentekoon myös työrauhan vallitessa.³⁰ Työtaisteluoikeuden vahvan perusoikeussuojan on ulotuttava poliittisiin työtaisteluihin asti, jotta tällaisia oikeusvaltion toteutumisen kannalta tärkeitä työtaistelun muotoja ei voida täysin kieltää tai rajoittaa lakia alemman asteisin säännöksin. Työtaisteluoikeutta ja sen eri muotoja tulee rajoittaa vain eduskuntalailla, jotta rajoittamisen mahdollisuudet eivät avaudu liikaa ja johda perusoikeuden kaventumiseen.³¹

Poliittisten työtaisteluiden tunnustaminen työtaisteluoikeuden ja sen perusoikeussuojan alaisiksi toimenpiteiksi voidaan lisäksi johtaa oikeuskäytännöstä ja –kirjallisuudesta. Työtuomioistuimen käytännössä poliittisia työtaisteluja on arvioitu lähtökohtaisesti työrauhavelvollisuuden noudattamisen näkökulmasta, sillä työtaisteluiden poliittisuutta on useimmissa tapauksissa kyseenalaistettu ja työtaistelua väitetty laittomaksi työehtosopimukseen kohdistuvana sekä työrauhaa rikkovana. Perusteltu poliittinen vaikutustarkoitus, erillisuus työehtosopimuksesta ja riittävä ajallinen yhteys poliittisiin

²⁸ Hölttä 2012, s. 7.

²⁹ Novitz 2003, s. 56.

³⁰ Novitz 2003, s. 63.

³¹ Hölttä 2012, s. 261.

toimiin ratkaisevat kuitenkin lopulta työtaistelun poliittisuuden, jolle on oikeuskäytännössämme annettu suojaa. Oikeuskirjallisuudessa työtaistelutoimenpiteiksi taas on perinteisesti luettu joukkoluonteiset painostustoimenpiteet, joilla on oltava tietynlainen tehokkuus ja yhteys työsuhteisiin.³² Työtaisteluiden ei tarvitse koskea työriitoja, vaan tavoitteet voivat olla myös yleispoliittisissa tai edunvalvontaan liittymättömissä asioissa, ja toimia pidetään silti vakiintuneesti työtaisteluina, mikäli painostustoiminta tapahtuu työpaikalla tai liittyy muulla tavoin työsuhteisiin.³³ Kaikkia nämä työtaistelutoimenpiteeltä edellytetyt vaatimukset täyttäviä toimenpiteitä tulee arvioida lähtökohtaisesti sallittuina työtaistelutoimenpiteinä.³⁴ Poliittiset työtaistelut täyttävät nämä tunnusmerkit, jolloin myös ne tulisi lukea työtaisteluoikeuden perusoikeussuojan alle.

Poliittisen työtaistelun käyttöalan määrittäminen on uudistuksen jälkeenkin jokseenkin epäselvää, mutta jo edellä esitetyn perusteella on mielestäni perusteltua katsoa poliittisten työtaisteluiden nauttivan Suomessa lähtökohtaisesti perustuslain tasoista suojaa osana työtaisteluoikeutta, joka on sidottu perustuslain turvaamaan yhdistymisvapauteen. Työtaistelutoimenpiteiden eri muotoja ei ole rajattu eivätkä niiden tarkoitusperät ole kollektiivisopimiseen sidottuja, vaan perustuslain turvaaman työtaisteluoikeuden piirissä ovat kaikki työtaistelutoimenpiteen määritelmän täyttäviksi katsottavat toimet.³⁵ Lisäksi työtaisteluoikeuden merkitys itsenäisenä työelämän perus- ja ihmisoikeutena on yhä korostuneempi ja työtaistelutoimenpiteiden sekä niihin osallistumisen suoja on kasvanut.³⁶ Perusoikeussuojan ansiosta poliittiset työtaistelut ovat Suomessa sallittuja ja laajemmin tunnustettuja kuin kansainvälisesti. Kuitenkin niiden jo entuudestaan kapeaan käyttöalaan kohdistetut uudistuksen mukaiset rajoitukset työrauhaa parantavana elementtinä vaativat lähempää tarkastelua.

³² Lamminen 2020, s. 177.

³³ Hölttä 2012, s. 4.

³⁴ Lamminen 2020, s. 180.

³⁵ Lamminen 2020, s. 266.

³⁶ Lamminen 2020, s. 13.

3 Työrauhavelvollisuus työtaisteluoikeuden rajoittajana

3.1 Työrauhavelvollisuus Suomessa

Perusoikeutena turvattua työtaisteluoikeutta tulee Suomen oikeusjärjestelmässä tulkita yhä myös työrauhavelvollisuuden näkökulmasta, vaikka työtaisteluoikeuden itsenäinen perus- ja ihmisoikeusasema on nykyisin korostunut³⁷. Työtaisteluoikeus nauttii perustuslain suojaa, mutta sitä rajoittaa työläinsäädäntöön perustuva velvollisuus työrauhasta, jolla on merkittävä asema työtaisteluoikeuden toiminta-alan määrittäjänä.

Työehtosopimuslain 8 §:n työrauhavelvollisuutta koskevalla säännöksellä pyritään turvaamaan työehtosopimuksella saavutetut työsopimuksiin ja -suhteisiin kohdistuvat ehdot, joihin sitoutumalla työnantajat ostavat sopimuskaudeksi työrauhan. Työehtosopimukset toimivatkin niin työntekijöiden yhtenäisenä ja alakohtaisena vähimmäistyöehtojen turvaajana työsopimuksia solmittaessa kuin työnantajien turvana työnteon jatkuvuuden ja vakauden osalta. Työrauhavelvollisuuden perinteisen lähestymistavan mukaan työtaisteluoikeudessa kaikki, mitä ei ole työrauhavelvollisuuden perusteella kielletty, on sallittua. Käytännössä työehtosopimuksen voimassa ollessa työehtosopimukseen, kokonaisuudessaan tai vain sen yksittäiseen määräykseen, kohdistuvat työtaistelutoimenpiteet ovat työehtosopimuslain 8 §:n nojalla kiellettyjä. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vastaavasti kaikki sellaiset työtaistelutoimenpiteet, joita ei ole kohdistettu osaksikaan työehtosopimukseen. Tällainen vain työehtosopimukseen kohdistuvien työtaistelutoimenpiteiden kieltäminen ilmentää Suomessa vallitsevaa työrauhavelvollisuuden relatiivisuutta.³⁸

Työrauhavelvollisuuden ulkopuolelle jäävillä työtaistelutoimenpiteillä ei siis ole tarkoitus vaikuttaa oman työehtosopimuksen sisältöön tai määräykseen, joten ne ovat työrauhan vallitessakin sallittuja.³⁹ Tällaisten toimenpiteiden laillista käyttöä perus- ja ihmisoikeuksina suojataan lisäksi jatkuvasti enemmän, mikä korostaa entisestään työtaisteluoikeuden saavuttamaa itsenäistä ja vahvaa asemaa.⁴⁰ Poliittiset työtaistelut ovat tällaisia työrauhavelvollisuuden soveltamisalan ulkopuolisia työtaistelutoimia, koska ne eivät saa

³⁷ Lamminen 2020, s. 13

³⁸ Sarkko 1969, s. 108.

³⁹ Lamminen 2020, s. 188

⁴⁰ Lamminen 2020, s. 22

kohdistua edes välillisesti työehtosopimukseen tai sen yksittäisiin määräyksiin. Poliittiset työtaistelut ovat Suomessa työrauhan vallitessakin sallittuja, mutta niiden käyttöalaa rajoitetaan uudistuksen myötä työehtosopimuslain lisäksi myös työriitalaissa, jolloin rajoitukset ulottuvat käytännössä myös työrauhavelvollisuuden ulkopuolelle.

3.2 Poliittiset työtaistelut ja työrauhavelvollisuus

Suomessa poliittisten työtaisteluiden suojaa on pyritty selkeyttämään työmarkkinauudistuksen avulla rajoittaen niitä samalla pohjoismaisen käytännön mukaisesti.⁴¹ Poliittiset työtaistelut ovat uudistuksen jälkeenkin sallittuja, mutta niiden puhtaasti poliittisen luonteen hahmottaminen käytännössä on edelleen haastavaa. Työtuomioistuimen käytäntöä poliittisista työtaisteluista on toistaiseksi lähinnä vain työmarkkinauudistusta edeltävältä ajalta ja ennen uudistusta toteutettujen poliittisiksi väitettyjen työtaisteluiden osalta. Yleisesti kyse on ollut nimenomaan sen arvioimisesta, onko työtaistelulla rikottu työrauhavelvollisuutta vai onko työtaistelu katsottava työrauhan ulkopuoliseksi poliittiseksi työtaisteluksi. Työtuomioistuin onkin käytännössään arvioinut poliittiselta työtaistelulta edellytettäviä ominaispiirteitä ja asettanut vaatimuksia, joiden perusteella työtaistelua on pidettävä poliittisena.

Ensinnäkin tapauksessa TT 2008:32 työtuomioistuin on edellyttänyt, että laillinen poliittinen työtaistelu ei voi kohdistua osaksikaan sovellettavaan työehtosopimukseen. Lisäksi tapauskokonaisuudessa TT 2017:142, TT 2017:143 ja TT 2017:144 työnseisauksina toteutetut työtaistelut katsottiin työtuomioistuimen ratkaisuisa poliittisiksi, sillä niiden pyrkimyksenä oli vastustaa erityisesti hallituksen kehysriihessä käsiteltävää työttömien aktiivimallia sekä muuta hallituksen viimeaikaista toimintaa työmarkkina-asioissa. Työtaistelun ei katsottu kohdistuvan työehtosopimukseen tai pyrkivän painostamaan työnantajapuolta, vaan sen kohteena oli poliittinen päätöksenteko, mitä puolsi työnseisauksen läheinen ajallinen yhteys hallituksen kehysriihen aloittamiseen. Lisäksi ratkaisussa korostettiin, ettei poliittiselta työtaistelulta edellytetä varsinaista yhteydenottoa poliittiseen tahoon, johon työtaistelu on kohdistettu, jotta toimenpide voitaisiin katsoa poliittiseksi. Näin ollen työrauhavelvollisuutta ei kyseisissä tapauksissa ollut rikottu.

Tapauksissa TT 2013:169 ja TT 2020:52 työtaisteluita ei vastaavasti katsottu poliittisiksi, kun niiden tarkoituksena oli ensimmäisessä vastustaa kaupungin henkilöstöpolitiikkaa ja

⁴¹ HE 12/2024, s. 6.

jälkimmäisessä esittää tyytymättömyyttä kaupungin liikkeenjohtovallan piirissä olevia toimia kohtaan. Kummankin työtaistelun katsottiin työtuomioistuimen ratkaisussa kohdistuneen noudatettavan työehtosopimuksen määräyksiin työnjohto-oikeudesta. Ratkaisut havainnollistavat työtuomioistuimen omaksuman työrauhavelvollisuuden tulkinta-alan laajuutta ja oikeuskäytännössä korostuvaa kohdistumisarviointia työtaistelun varsinaisten syiden arvioinnin sijaan. Työrauhavelvollisuus ei estä poliittisten työtaisteluiden hyödyntämistä, mutta nämä työtuomioistuimen käytännön asettamat vaatimukset rajaavat niiden käyttöalan kuitenkin hyvin kapeaksi, sillä poliittisiksi väitetyt työtaistelut on usein lopulta katsottu työehtosopimukseen kohdistuviksi.⁴²

Työtuomioistuin on siis edellyttänyt laillisilta poliittisilta työtaisteluilta niiden kohdistumista täysin sovellettavasta työehtosopimuksesta erillisiin ja selkeästi erotettaviin poliittisiin syihin, minkä lisäksi niillä tulee olla välitön ajallinen yhteys poliittiseen päätöksentekoon.⁴³

Käytännössä poliittisella työtaistelulla ei saa tavoitella muutoksia työehtoihin edes välillisesti, mutta tosiasiallinen lopputulos ei kuitenkaan määritä poliittisen työtaistelun todellista vaikutustarkoitusta⁴⁴. Jos poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan painostuksen seurauksena työoikeudellinen laki muuttuu ja samalla työehtosopimukseen sisältyvä määräys tosiasiallisesti muuttuu, ei se tee poliittisesta työtaistelutoimenpiteestä kiellettyä työrauhavelvollisuuden vastaisena tai työehtosopimukseen kohdistuneena.⁴⁵

⁴² HE 12/2024, s. 103.

⁴³ Lamminen 2020, s. 191.

⁴⁴ Sarkko 1969, s. 322.

⁴⁵ Sarkko 1969, s. 142.

4 Poliittisten työtaisteluiden rajoittaminen

4.1 Poliittisten työtaisteluiden suoja kansainvälisissä sopimuksissa

Kansallista sääntelyä noudattaen toimeenpannut lailliset työtaistelut ovat ILO:n järjestelmän suojan alaisia, kunhan sääntely vastaa yhdistymisvapauden periaatteita ja lakko-oikeudelle asetettuja lähtökohtia.⁴⁶ ILO suojaa poliittisluonteisia lakkoja, mutta ei-ammattillisessa tarkoituksessa toteutetut poliittiset työtaistelut, joissa vaaditaan esimerkiksi uusia vaaleja tai ministerin eroa, eivät nauti järjestelmän suojaa. ILO:n käytännön mukaan puhtaan poliittisten työtaistelutoimenpiteiden kieltäminen ei myöskään merkitse yhdistymisvapauden loukkausta, mutta lakkojen kieltäminen kokonaan on hyväksyttävää vain valtion virkamiesten tai tiettyjen olennaisten palveluiden työntekijöiden kohdalla, mikäli palveluiden keskeytyminen voisi vaarantaa väestön tai sen osan hengen, turvallisuuden tai terveyden⁴⁷. Ratkaisevaa poliittisen työtaistelutoimen suojan tason ja oikeuden rajoittamisen kannalta ILO:n käytännössä onkin erottelu puhtaan poliittisten ja poliittisluonteisten toimenpiteiden välillä, mitä on käytännössä vaikea tehdä, sillä näiden lakkojen tavoitelluilla poliittisilla vaikutuksilla on lähes aina myös sosiaalisia ja taloudellisia liittymäkohtia sekä seurauksia⁴⁸.

Lakkojen kestolle ei lähtökohtaisesti ILO:n valvontakäytännön mukaan tulisi asettaa aikarajaa, mutta jäsenmaiden käytännöt ovat kuitenkin tältä osin vaihtelevia. Joissain jäsenmaissa poliittiset lakot on kielletty kokonaan ja toisissa niiden kestoa on rajoitettu lakiin tai oikeuskäytäntöön perustuvilla rajoituksilla. Hallituksen esityksen mukaan jäsenmailla on laaja liikkumavara poliittisten lakkojen rajoittamisessa, kunhan ammatillisiin syihin liittyviä lakkoja ei kielletä kokonaan ja työmarkkinajärjestöjen rauhanomaiset mielenosoitukset sallitaan, koska poliittisilla lakoilla ei pyritä vaikuttamaan työehtosopimuksen solmimiseen tai kollektiivisiin neuvotteluihin. Jäsenvaltioiden liikkumavaraa lisää mahdollisuus huomioida sääntelyssä myös kansalliset työmarkkinaolosuhteet sekä aiempi käytäntö.⁴⁹

Suomessa poliittisten työtaisteluiden enimmäiskesto rajattiin uudistuksella 24 tuntiin ja saman tavoitteen saavuttamiseksi toimeenpannut poliittiset työtaistelutoimet rajattiin yhteen kertaan

⁴⁶ ILO Principles Concerning the Right to Strike 2000, s. 42.

⁴⁷ HE 12/2024, s. 26.

⁴⁸ Hölttä 2012, s. 258.

⁴⁹ HE 12/2024, s. 39.

12 kuukauden sisällä. Sääntelyn soveltamisala muodostuu Suomessa ILO:n käytäntöjä laajemmaksi kohdistuessaan yhtäläisesti puhtaasti poliittisiin ja poliittisluonteisiin työtaisteluihin. Oikeusministeriön virkamiehen antamassa lausunnossa peräänkuulutettiin tämän ehdotetun säännöksen rajoitusten oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden tarkempaa arviointia. Muutoksen myötä ajalliset rajoitukset voivat kohdistua samanarvoisesti julkisen vallan poikkeuksellisempiin toimiin, kuten selviin ihmis- ja perusoikeusloukkauksiin, sekä mahdollisesti pitkäkestoisiin ja vaiherikkaisiin poliittisiin hankkeisiin, joihin poliittisia työtaistelutoimia saisi kohdistaa kuitenkin vain kerran vuoden sisällä.⁵⁰ Ehdotettu lakkojen jatkamiskielto sääntely on professori Tuomas Ojaseen mukaan ongelmallinen hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuusvaatimusten kannalta siltä osin kuin se koskee työntekijöiden taloudellisten ja sosiaalisten etujen edistämiseen ja suojeluun tähtääviä poliittisluonteisia työtaisteluita. Poliittisluonteisten työtaistelujen jatkamisen kiellon välttämättömyys hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi tai sen kohdistuminen perustellusti vain niihin intresseihin, joita voidaan pitää yhteiskunnallisesti painavina suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään, tulisi Ojaseen mukaan perustella kattavammin, jotta ajallisten rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden tulisi todella oikein arvioiduksi.⁵¹

Uudistuksen mukaiset poliittisten työtaisteluiden ajalliset rajoitukset nähdään ongelmallisina lisäksi juuri siitä syystä, ettei laissa tehdä ILO:n tulkintakäytännössä tunnustettua eroa puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten työtaisteluiden välillä. Tämä määritelmällinen tulkinnanvaraisuus nousi esiin hallituksen esitykseen annetuissa lausunnoissa, sillä lakkotyypin erottelun katsotaan vaikuttavan siihen, saavatko hallituksen esittämät poliittisten työtaisteluoikeuden rajoitukset kansainvälisen oikeuden suoja. Ojaseen lausunnon mukaan ILO:n tekemällä erolla puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten työtaistelujen välillä on erityistä merkitystä, sillä poliittisluonteisten työtaistelujen osalta lainsäätäjän harkintavalta oikeuden rajoittamisessa on merkittävästi suppeampi kuin puhtaasti poliittisten työtaisteluiden osalta, ja näin ongelmalliseksi muodostuu lisäksi määritelmäsäännösten täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden puute.⁵²

⁵⁰ HE 12/2024 vp TyV Vainio 13.3.2024, s. 4.

⁵¹ HE 12/2024 vp PeV Ojanen 28.3.2024, s. 4.

⁵² HE 12/2024 vp PeV Ojanen 28.3.2024, s. 3.

ILO:n yhdistymisvapauskomitea on lisäksi huomionnut, ettei poliittisluonteisen lakon keston rajoittaminen ole ongelmaton sen ollessa luonteenomaisesti työntekijöiden viimeinen keino etujensa puolustamiseksi, minkä vuoksi sen kesto on vaikea ennalta määrätä.⁵³ Poliittisen työtaistelun jatkamiskiellon osalta rajoituksen merkittävimmät ongelmat liittyvät yliopisto-opettaja Johannes Lammisen lausunnon mukaan erityisesti sen arvioimiseen, milloin tosiasiallisesti katsottaisiin olevan kyse aikaisemman toimenpiteen jatkamisesta. Yhdistys- ja hankekohtaisesti tulkittuna rajoitus ei muodostuisi suhteettomaksi, eikä Lamminen tällöin näe sille esteitä valtiosäännöstä tai kansainvälisistä sopimuksista⁵⁴, mutta tulkinnanvaraisuus jatkamiskiellon soveltamisesta jättää tilaa tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden parantamiselle.

Euroopan tasolla EIS 11 artiklan 2. kohdassa todetaan, että yhdistymisvapauden turvaamien oikeuksien käyttämiselle ei saa asettaa kuin laissa säädettyjä ja demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömiä rajoituksia ”kansallisen ja yleisen turvallisuuden vuoksi, epäjärjestyksen tai rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalisen suojaamiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi”. Myös Euroopan perusoikeuskirjan 52 artiklan perusteella näille oikeuksille asetetut rajoitukset eivät voi ylittää EIS mukaan laillisina pidettäviä rajoituksia. Työtaisteluoikeuden osalta hallituksen esityksessä nojataan kuitenkin EIT:n oikeuskäytännön linjaan, jonka mukaisesti työtaisteluoikeus ei ole 11 artiklan olennaisen suojan alainen oikeus, jolloin rajoitusten yhteydessä suojan tapauskohtainen harkinta on sallittua.⁵⁵

Yleisesti eurooppalaiset järjestelmät mieltävät puhtaan poliittiset lakot lähtökohtaisesti yhdistymisvapauden ja lakko-oikeuden suojan ulkopuolisiksi toimenpiteiksi, mutta nimenomaista poliittiset lakot kieltävää säännöstä ei kuitenkaan löydy.⁵⁶ Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean tulkintakäytännön mukaan ESP:n 6 artiklan 4. kohdan turvaama lakko-oikeuden suoja ei sovellu poliittisiin lakkoihin. Komitean tulkintakäytäntö lakko-oikeuden rajoittamisen osalta on ollut kuitenkin tiukkaa ja rajoitusperusteiden tulkinnan osalta suppeaa. Lakko-oikeuden rajoittamista ei voida peruskirjan mukaan oikeasuhtaisesti kohdistaa vain tiettyyn työntekijäryhmään tai olennaisille aloille, mutta vaatimus

⁵³ HE 12/2024 vp PeV Ojanen 28.3.2024, s. 4.

⁵⁴ HE 12/2024 vp PeV Lamminen 28.3.2024, s. 2.

⁵⁵ HE 12/2024 vp, s. 18.

⁵⁶ Hölttä 2012, s. 268.

vähimmäispalvelusta näillä aloilla olisi komitean mukaan peruskirjan mukainen ja hyväksyttävä rajoittava toimi. Komitean käytännössä yksittäisille työnantajille aiheutuneita taloudellisia menetyksiä ei voida pitää riittävinä työtaistelutoimenpiteiden rajoitusten perusteina, mutta rajoituksia voidaan kuitenkin kohdistaa ylimitoitettuihin kollektiivisiin toimiin, joilla on pysyvämpiä vaikutuksia yritykseen, toimialaan tai jopa kansantalouteen.⁵⁷

Edellä esiin tuodun perusteella työtaisteluoikeutta turvaavien kansainvälisten sopimusten varaan rakentuva poliittisten työtaistelujen suoja on epäselvä kokonaisuus, joka riippuu pitkälti siitä, mitä poliittisella työtaistelulla tarkoitetaan ja miten se määritellään. ILO:n sopimusten valossa poliittisten lakkojen rajoittaminen saa osaltaan suojaa, mutta tämän suojan taso ja soveltamisala jäävät kuitenkin tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden osalta häilyviksi. EIT:lla puolestaan ei ole toistaiseksi oikeuskäytäntöä poliittisista työtaisteluista tai niiden rajoittamisesta. EIS:n mukaan lakko-oikeus on tiiviissä yhteydessä kollektiivisen neuvotteluoikeuden käyttöön, mistä poliittisissa työtaisteluissa ei katsota olevan kyse. ESP:n mukaan ainakaan puhtaan poliittiset lakot eivät kuulu sen suojan alaan, eikä sosiaalisten oikeuksien komitea ole tulkintakäytännössään esittänyt kannanottoja, jotka kyseenalaistaisivat poliittisten lakkojen kieltämisen.⁵⁸

ILO:n sopimusten ja valvontakäytännön nojalla Suomessa tehtyjen poliittisen työtaisteluoikeuden rajoitusten voidaan arvioida saavan suojaa etenkin tilanteissa, joissa työtaistelu voidaan mieltää puhtaan poliittiseksi. Tällaiset työtaistelut voitaisiin ILO:n käytännön mukaan jopa kieltää. Poliittisluonteisten työtaisteluiden rajoittamista ILO:n käytäntö kuitenkin rajoittaa, sillä ne katsotaan työntekijöiden viimesijaiseksi keinoksi vaikuttaa taloudellisiin ja sosiaalisiin oikeuksiinsa. Eroon puhtaan poliittisten lakkojen ja poliittisluonteisten lakkojen välillä ei kuitenkaan uudistetussa lakitekstissä oteta kantaa. Lain esitöissä todetaan poliittisten työtaistelutoimenpiteiden olevan jatkossakin perusteltuja kohtuullisissa rajoissa, kunhan kyse on pääasiassa ammatillisiin asioihin ja etuihin sekä työllisyys-, talous- tai sosiaalipolitiikkaan vaikuttamisesta osana laajempaa yhteiskunnallista keskustelua.⁵⁹ Vaikka erottelu on lain esitöissä otettu huomioon, muodostuu rajan vetäminen puhtaan poliittisten ja poliittisluonteisten lakkojen välillä haastavaksi, minkä vuoksi

⁵⁷ HE 12/2024, s. 20.

⁵⁸ HE 12/2024, s. 38.

⁵⁹ HE 12/2024, s. 48.

oikeusoppineetkin peräänkuuluttivat poliittisten työtaistelutoimenpiteiden luonteen tarkempaa määrittelyä.

Poliittisten työtaistelutoimenpiteiden rajoittamisen on keskeisimpien kansainvälisten sopimusten näkökulmasta kuitenkin varsin yksiselitteisesti perustuttava lakiin. Samoin rajoitusten tulisi olla välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa turvallisuuden, järjestyksen, terveydenhoidon, moraalien tai muiden oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Poliittisten työtaisteluiden kansalliset rajoitukset näyttävät näin ollen saavan oikeutusta Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden perusteella.

Poliittisten työtaisteluiden rajoitusten välttämättömyys, oikeasuhtaisuus ja hyväksyttävyyssuhteessa niiden taustalla oleviin yhteiskunnallisiin intresseihin, joita useissa sopimuksissa painotetaan, voidaan kuitenkin asettaa kyseenalaiseksi. Hallitus perusteli rajoituksia kansantalouden vahvistamisella, joka toteutuakseen vaatii vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat.⁶⁰ Poliittiset työtaistelut eivät kuitenkaan sen esityksessä esitettyjen tilastojen mukaan ole olleet Suomessa merkittävä ongelma muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, mistä ei voida päätellä, että ne olisivat omiaan aiheuttamaan ainakaan pysyvämpiä vaikutuksia kansantaloudelle. Esityksen mukaan uudistuksen kansantaloudelliset hyödyt eivät lopulta riippuisikaan nimenomaan poliittisten työtaisteluiden vähenemisestä, vaan lähinnä laittomien lakkojen ja yleisen lakkoaktiivisuuden laskemisesta⁶¹, mihin uudella hyvityssakkosääntelyllä on todennäköisesti merkittävin vaikutus. Lisäksi hallitus perusteli poliittisen työtaisteluoikeuden rajoituksia muiden perusoikeuksien, kuten muiden terveyden ja omaisuuden suojan, turvaamisella, minkä voidaan arvioida jossain määrin parantavan rajoitusten legitimitettä.

4.2 Poliittisen työtaisteluoikeuden rajoittaminen perusoikeutena

Kansainväliset oikeuslähteet jättävät kansalliselle lainsäätäjälle laajan harkintavallan poliittisten työtaisteluiden suojan ja rajoitusten sääntelyssä. Työtaisteluoikeuden perus- ja ihmisoikeussuoja on kansainvälisesti tunnustettu ja kansallisesti tämä suoja nojaa PL 13 §:n 2 momenttiin yhdistymisvapaudesta. Vuoden 1995 perusoikeusuudistusta koskevan perusoikeuskomitean mietinnön eriävissä mielipiteissä peräänkuulutettiin kuitenkin jopa

⁶⁰ HE 12/2024 vp, s. 50.

⁶¹ HE 12/2024 vp, s. 54.

nimenomaista työtaisteluoikeuden perusoikeusturvaa ja esitettiin, ettei yksittäisten työtaisteluiden tai tiettyjen alojen työtaisteluoikeuden rajoittamisen tai kieltämisen tulisi olla mahdollista tavallisella lailla.⁶² Nämä mielipiteet eivät vaikuttaneet säännöksen lopulliseen muotoon, mutta ne heijastavat perusoikeusoppineiden mukaan työtaisteluoikeudelle ja sen eri muodoille turvattavaa suojan tasoa ja havainnollistavat kansallisesti tarkkarajaisempia työtaisteluoikeuden rajoittamisen lähtökohtia. Toisaalta perustuslakivaliokunnan myöhempi käytäntö ja tulkinnat korostavat lainsäätäjän harkintavallan laajuutta ja tavallisen lain merkitystä työtaisteluoikeuden käytön ja yksityiskohtaisen sääntelyn yhteydessä.⁶³

Perustuslakivaliokunta edellyttää kuitenkin lopulta, että työtaisteluoikeuden rajoituksia tulee viime kädessä arvioida yleisten perusoikeuksien rajoitusedellytysten kannalta⁶⁴. Ne voidaan esittää seitsemän kohdan luettelona, joka on esitelty perustuslakivaliokunnan perusoikeusuudistusta koskevassa mietinnössä⁶⁵ ja joka tiivistää keskeisimmät rajoitusten sallittavuuden arviointiin liittyvät seikat.⁶⁶ Aiemmin esitetyn perusteella Suomessa poliittisten työtaisteluiden voidaan kansallisen lain tulkintojen ja oikeuskirjallisuuden nojalla arvioida saavan perusoikeuden tasoista suojaa osana työtaisteluoikeutta, jolloin myös niiden sääntelyssä ja rajoittamisessa on noudatettava näitä rajoitusedellytyksiä.

Vuonna 2024 toteutettujen poliittisten työtaisteluiden rajoitusten voidaan pääpiirteissään arvioida täyttävän nämä perusoikeuden rajoitusedellytysten vaatimukset, eikä niiden voida arvioida olevan ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan poliittinen työtaisteluoikeus ei myöskään täysin kuulu ammatillisen yhdistymisvapauden ydinalueelle, jolloin oikeutta olisi joiltakin osin mahdollista rajoittaa myös tästä syystä.⁶⁷ Kuitenkin, koska poliittiset työtaistelut ovat työrauhavelvollisuuden ulkopuolella eikä niiden taustalla vaikuta työehtosopimus, nousevat oikeusministeriön lausunnon mukaan niin perusteluvelvollisuuden kynnyksen kuin arvioinnin

⁶² PeVM 25/1994 vp, s. 15.

⁶³ Lamminen 2020, s. 175.

⁶⁴ PeVL 12/2003 vp, s. 3.

⁶⁵ PeVM 25/1994 vp, s. 5.

⁶⁶ Viljanen 2001, s. 37–38.

⁶⁷ HE 12/2024 vp TyV Vainio 13.3.2024, s. 2.

tarve rajoitusten oikeasuhtaisuudesta sekä välttämättömyydestä, kun työmarkkinaosapuolten välillä ei vallitse sovittua työrauhaa.⁶⁸

Ensimmäisen perusoikeuksien rajoitusedellytyksen mukaan perusoikeuden rajoitusten tulee perustua eduskuntalakiin, minkä lisäksi rajoittamista koskevan toimivallan delegointi alemmalle säädöstasolle on kielletty.⁶⁹ Tavallisella lailla säädetyt perusoikeuksien rajoitukset eivät kuitenkaan rajoitusedellytysten mukaisesti saa merkitä perusoikeuden ydinalueeseen ulottuvaa rajoitusta. Ydinalueen ulkopuolella tavallisella lailla säätämisen vara on puolestaan laajempi. Poliittisten työtaisteluiden rajoitukset perustuvat eduskunnan säätämiin työehtosopimus- ja työriitalakeihin, eivätkä ne muodosta perusoikeuden ydinalueeseen kohdistuvaa rajoitusta poliittisten työtaisteluiden ollessa edelleen sallittuja huolimatta toimenpiteiden kestoa ja ajallisia rajoituksia koskevista muutoksista.

Täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden edellytysten voidaan poliittisten työtaisteluiden osalta arvioida täyttyvän uudistuksen myötä paremmin, sillä poliittiset työtaistelutoimet on käsitteellisesti määritelty ja niiden rajoitukset asetettu eduskunnan säätämässä laissa. Nämä vaatimukset jäävät kuitenkin yhä osin vajavaisiksi puhtaan poliittisten ja poliittisluonteisten lakkojen erottelamattomuuden ja tulkinnan avoimuuden osalta. Tulkintahaasteita oikeuskäytännössä voi syntyä myös sen suhteen, milloin on kyse poliittisen työtaistelun toimeenpanemisesta tai jatkamisesta saman tavoitteen ajamiseksi 12 kuukauden kuluessa.

Rajoitusperusteen hyväksyttävyy- ja suhteellisuusvaatimuksen täyttyminen on myös osin epäselvää. Hyväksyttävyyksivaatimuksen mukaan rajoitusten tulisi olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia, minkä lisäksi niitä olisi tulkittava yhdenmukaisesti kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta. Suhteellisuusvaatimuksen täyttyminen taas edellyttää rajoitusten välttämättömyyttä hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi sekä rajoitusten asettamista oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään sekä taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuuteen.⁷⁰ Hallitus perusteli poliittisten työtaistelutoimenpiteiden rajoituksia erityisesti kansantaloudellisilla perusteilla, työmarkkinahäiriöiden ehkäisemisellä ja kilpailukyvyn edistämällä. Toimenpiteiden rajoittamisen taloudellisten vaikutusten arvioitiin kuitenkin

⁶⁸ HE 12/2024 vp TyV Vainio 13.3.2024, s. 3.

⁶⁹ PeVM 25/1994 vp, s. 5.

⁷⁰ PeVM 25/1994 vp, s. 5.

jäävän pieniksi, sillä poliittisten työtaistelutoimenpiteiden määrä oli aiempina vuosina ollut vähäinen ja ne olivat olleet lyhytkestoisia.

Merkittävä kriteeri perusoikeusrajoituksen hyväksyttävyyksivaatimuksen täyttymisen osalta on myös toisen perusoikeuden turvaaminen. Poliittisten työtaisteluiden rajoituksia perusteltiin myös turvallisuudella ja muiden perusoikeuksilla, kuten yrittäjien ja omistajien omaisuudensuojalla.⁷¹ Koska perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, tuo poliittisten työtaistelutoimenpiteiden rajoitusten perusteleminen muiden perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisella rajoitukselle jossain määrin vahvempaa legitimitettä, vaikka poliittisten työtaisteluiden ei vähäisyytensä vuoksi voida arvioida aiheuttavan merkittävää uhkaa muiden perusoikeuksien toteutumiselle. Tämä herättääkin kysymyksen siitä, ovatko poliittisen työtaisteluoikeuden rajoitukset hyväksyttäviä ja oikeasuhtaisia, saati välttämättömiä, niiden taustalla oleviin yhteiskunnallisiin intresseihin tai niiden suojaamaan oikeushyvään nähden. Näkökulmaa kolmansien perusoikeuksien ja yleisen edun kannalta välttämättömien toimintojen turvaamisesta työtaisteluoikeuden rajoitusten taustalla vahvisti myös vuonna 2025 voimaantullut lakimuutos, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteiskunnan kriittiset toiminnot työtaistelutilanteessa siten, ettei työtaisteluilla vaaranneta henkeä, terveyttä tai ympäristöä taikka näiden turvaamiseksi välttämättömiä toimintoja.⁷²

⁷¹ HE 12/2024 vp, s. 56–57.

⁷² HE 14/2025.

5 Johtopäätökset

Poliittisten työtaisteluiden turvaaminen perus- ja ihmisoikeusluonteisina työtaisteluina on jossain määrin epäselvää kansainvälisen lainsäädännön ja sen tulkintakäytäntöjen perusteella. Kansallisesti poliittinen työtaistelu täyttää oikeuskäytännön ja -kirjallisuuden perusteella työtaisteluilta edellytettävät tuntomerkit ja sitä tulisivikin oikeusjärjestelmässämme tarkastella yhtenä perusoikeutena turvatun työtaistelun muotona. Poliittiset työtaistelut tukevat yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon, mitä julkisen vallan on muiden perusoikeuksien ohella turvattava. Työtaisteluoikeuden kokonaisuudessa poliittinen työtaisteluoikeus sijoittuu oikeuden rajapinnalle poikkeavan luonteensa vuoksi, ja on näin ollen perusoikeusasemansa puitteissakin rajoitettavissa tiettyjen edellytysten täytyessä. Työmarkkinauudistuksen mukaiset poliittisten työtaisteluiden rajoitukset on laadittu kansainväliset velvoitteet sekä perustuslain rajoitusedellytykset huomioiden, minkä myötä niitä voidaan pitää sallittuina.

Poliittisille työtaisteluille asetetut ajalliset rajoitteet aiheuttavat kuitenkin tulkinnallisia haasteita erityisesti arvioitaessa sitä, mikä katsotaan saman työtaistelutoimen jatkamiseksi 12 kuukauden sisällä. Lisäksi tulkintahaasteita syntyy mahdollisesti siitä, milloin työtaistelu katsotaan puhtaan poliittiseksi ja milloin poliittisluonteiseksi sekä siitä, millainen vaikutus tällä määrittelyllä on työtaisteluiden suojan kannalta. Lakkotyypin erottelu voi viime kädessä vaikuttaa lakon keston rajoittamisen hyväksyttävyyden arviointiin. Poliittisten työtaisteluiden rajoittaminen kilpailukykyyn ja kansantalouteen nojaavilla perusteilla haastaa lisäksi rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden toteutumisen, sillä tilastollisesti poliittiset työtaistelutoimet eivät ole Suomessa aiheuttaneet kuin poikkeuksellisesti merkittävää haittaa. Hallitus ei myöskään lähtökohtaisesti usko poliittisia lakkoja koskevien rajoitusten vaikuttavan suoranaisesti sen tavoitteisiin tai lakkojen yhteydessä menetettyjen työpäivien määrään, kuin korkeintaan poikkeuksellisissa tilanteissa.

Uudet rajoitukset ovat kuitenkin olleet voimassa vasta puolentoista vuoden ajan, joten niiden todellisia vaikutuksia on liian aikaista arvioida. Sitä, mihin sääntely oikeuskäytännössä ajan myötä kehittyy ja millaisiksi sen rajat lopulta muodostuvat, on mielenkiintoista seurata. Myös se, muuttuvatko kansainvälisten velvoitteiden tulkintakäytännöt poliittisten työtaisteluiden osalta jo lähitulevaisuudessa on mielenkiintoinen kysymys, sillä avoimeksi jätetty tulkintalinja mahdollistaa hyvin erilaisia käytäntöjä jäsenvaltioiden välillä, mikä voi tuottaa käytännön haasteita uudistuvaan ja globalisoituvaan työelämään.